

Številka zadeve: U-I-92/96

Datum odločbe: 21. 3. 2002

Področje: pravica do nepristranskega sojenja (izločitev sodnika, vpogled v obvestila iz predkazenskega postopka)

Izrek: Zakon o kazenskem postopku je v neskladju z ustavo, ker ne določa učinkovitega načina, s katerim bi preprečil, da bi se sodnik, ki odloča o glavni stvari, seznanil z obvestili, pridobljenimi v predkazenskem postopku.

Dodatno: odgovor DZ, mnenje Sekretariata DZ za zakonodajo, mnenje Vlade, mnenje Ministrstva za pravosodje

Odločitev: soglasno (9:0), brez LM

SAMO ZA: Wedam Lukić, Čebulj, Fišer, Janko, Modrijan, Ribičič, Škrk, Testen, Ude

POVZETEK ZADEVE:

Okrožno sodišče v Ljubljani izpodbija ustavnost 4. točke 39. člena ZKP, ker ne določa obvezne izločitve sodnika, ki se je kot član zunajobravnavnega senata seznanil z obvestili, pridobljenimi v predkazenskem postopku. Čeprav se ta obvestila kasneje izločijo in se sodba na njih ne sme opirati, pa seznanitev lahko pri sodniku ustvari predhodno mnenje o zadevi in tako vpliva na njegovo nepristranskost. Povezano s tem naj bi bil neustaven tudi 3. odstavek 83. člena ZKP, ker predvideva izločitev obvestil, ki jih je dal obdolženec v predkazenskem postopku, šele po zaključku sodne preiskave, medtem ko bi jih lahko izločili že po prvem zaslišanju in s tem zmanjšali nevarnost "psihološke okužbe" sodnikov, ki bodo odločali o zadevi. Okrajno sodišče v Mariboru pa izpodbija isti odstavek, ker ne zahteva izločitve obvestil, ki so bila v predkazenskem postopku pridobljena od nepriviligiranih prič in od izvedencev. Tudi ohranitev teh obvestil v sodnem spisu naj bi bila v nasprotju s pravico do nepristranskega sojenja, saj niso bila zbrana po pravilih kazenskega postopka (kontradiktornost, možnost izjavitve obdolženca), lahko pa vplivajo na sodnikovo presojo.

DZ oziroma njegov Sekretariat za zakonodajo trdita, da je obstoječa ureditev skladna z ustavo, ker se sodba ne sme opreti ne samo na obvestila, ki so izločena, temveč tudi ne na tista, ki bi morala biti izločena, pa morda niso. DZ tudi napoveduje, da bo temu vprašanju pri spremembah ZKP dal ustrezno težo in pozornost. Ministrstvo za pravosodje pojasnjuje, da gre za širše vprašanje kontinentalnega tipa kazenskega postopka, ki sodniku omogoča, da se seznani s celotnim zbranim gradivom, in da so zato možnosti za vplivanje na sodnikov miselni proces mnogo širše kot te, ki jih omogočajo sporni odstavki ZKP. Vlada to v svojem mnenju povzame in doda, da obstaja v sistemu dovolj jamstev za neodvisnost sodnikov.

Ustavo sodišče pritrdi pobudnikom, da ZKP ne vsebuje dovolj varovalk, ki bi preprečevale seznanitev razpravljajočega sodnika z obvestili, ki ne smejo biti uporabljena kot dokaz v kazenskem postopku, ter je zato v neskladju s pravico do nepristranskega sojenja. Zgolj prepoved, da se sodba na ta obvestila ne sme opreti, ne zadošča, da bi se preprečila nepristranskost (ali dvom o njej), potrebna je določba, ki učinkovito prepreči seznanitev samo. Vendar pa hkrati pojasni, da je možno to neskladnost odpraviti na različne načine, ne le tako, kot predlagajo pobudniki, zato izda ugotovitveno odločbo o ustavni neskladnosti celotne ureditve tega vprašanja v ZKP. Zakonodajalcu naloži uskladitev ZKP v roku enega leta. Obenem sodiščem naloži, naj v vmesnem obdobju sojenje in odločanje sama organizirajo tako, da ne bo prihajalo do kršitev pravice do nepristranskega sojenja.

Glede obvestil, pridobljenih od nepriviligiranih prič v predkazenskem postopku, US presodi, da je ZKP skladen z Ustavo, saj je obdolžencu v teku sodne preiskave in kazenske obravnave zagotovljena možnost zaslišanja takšnih prič ter možnost, da se izjavi o njihovih navedbah.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	nerazporejeno				

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	nerazporejeno				

Ker se sodba ukvarja izključno z razmerjem med posameznikom (obdolžencem) in državo (sodnikom), nima niti ekonomske niti družbene dimenzije.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S			PS
ZA: Wedam Lukić, Čebulj, Fišer, Janko, Modrijan, Ribičič, Škrk, Testen, Ude	1	1	1		

Odločba:

Odločba pomeni, da so v primerjavi z obstoječo ureditvijo potrebne dodatne zakonske varovalke, ki naj zagotovijo nepristranskost sojenja oziroma zmanjšajo možnosti za pristranskost. S tem se Ustavno sodišče v dilemi med učinkovitim sojenjem (interes države) in poštenim sojenjem (pravica obdolženca) postavi na stran pravice posameznika in ugotovi protiustavnost ZKP, ker ne ureja učinkovitega načina, s katerim bi sodniku, ki odloča o glavni stvari, preprečila seznanitev z obvestili iz predkazenskega postopka. Ustavno sodišče je izdalo ugotovitveno odločbo zato, ker je ugotovilo, da ZKP ne ureja tega vprašanja, ki bi sicer moral urediti. S tem je dalo prednost posamezniku. To bi bila pozicija 1. Ob tem bi se lahko odločilo, da na podlagi 40. člena Zakona o Ustavnem sodišču do odprave ugotovljene protiustavnosti določi način izvršitve te odločbe ter s tem samo zagotovi varstvo pravic posameznika. Vendar tega ni storilo. V obrazložitvi je sicer opozorilo, da bodo morala sodišča do odprave protiustavnosti odločati in sojenje organizirati tako, da v posameznem primeru ne bo prihajalo do kršitve pravice do nepristranskega sojenja (24. točka obrazložitve). Ker kljub temu ni samo določilo načina izvršitve v izreku odločbe. Poleg tega je opozorilo, da ima zakonodajalec na voljo različne načine, kako odpraviti ugotovljeno protiustavnost, to je v njegovih rokah. Odločbo umestimo na **pozicijo 2**.

Nasprotna odločitev:

Ustavno sodišče bi odločilo, da je ZKP skladen z ustavo, saj že obstoječa ureditev dovolj dobro zagotavlja nepristranskost sojenja. S tem bi pritrdilo argumentom vlade in DZ, kljub temu, da sta celo prvostopenjski sodišči sami zaznali problem pristranskosti sojenja in vložili zahteve za presojo ustavnosti izpodbijane ureditve. To bi bilo torej ekstremno zagovarjanje obstoječega reda in interesa države, kljub temu, da je že sodna veja oblasti zaznala problem neskladnosti ZKP z ustavo. Zato **pozicija 5**.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)

Odločitev in sodniki ZA	2	<i>Obrazložitev se sklicuje na opredelitve nepristranskega sojenja v EKČP in sodbah ESČP, vendar je to z vidika celotne argumentacije obrobno.</i>
-------------------------	----------	--

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)

Odločitev in sodniki ZA	1	<i>Sodišče odloči v nasprotju z mnenjem vlade, da ureditev ni neskladna z ustavo, Vlada je sicer v svojem mnenju poudarila, da gre za kompleksno vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti s parcialnimi spremembami ZKP.</i>
-------------------------	----------	---

NAKLONJENOST DZ (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)

Odločitev in sodniki ZA	1	<i>Sodišče odloči v nasprotju s stališčem Sekretariata za zakonodajo DZ, ki meni, da zahteva ni utemeljena. DZ sicer navaja, da bo v zakonodajnem postopku o noveli ZKP posebna pozornost namenjena problematiki izločitve obvestil, zbranih v predkazenskem postopku.</i>
-------------------------	----------	--